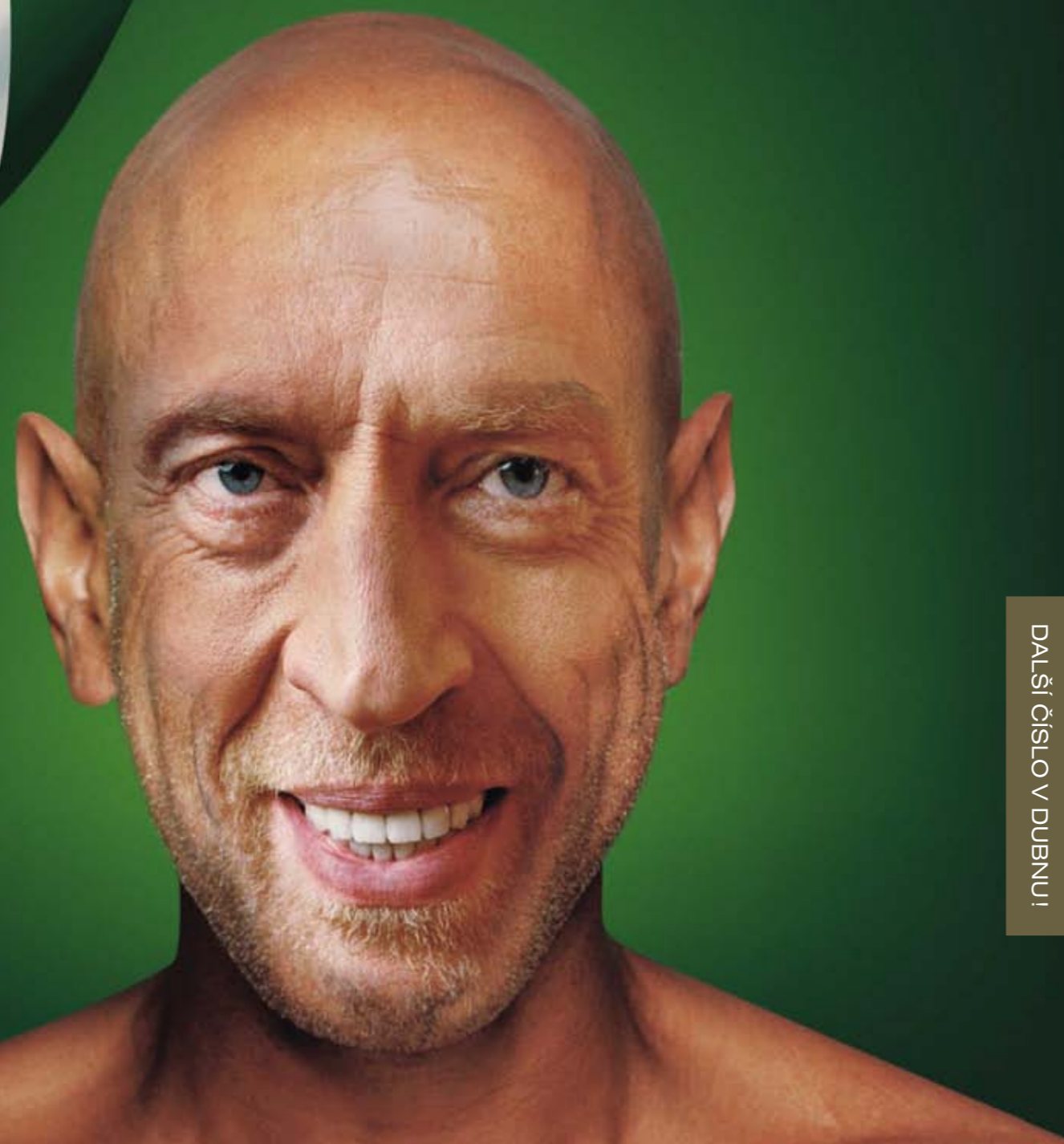

BERNARD
Free
S ČISTOU
HLAVOU nealkoholické
pivo

DALŠÍ ČÍSLO V DUBNU!

JAN ŠVEJNAR
SKVOSTY SECESE
OUTBACK
BELGIE – RÁJ PIVA

Stanislav Bernard
spolupřítel Rodinného pivovaru Bernard

V politice, a samozřejmě nejen v ní, se poslední dobou často skloňuje slovo kompromis. Víím, že bez něj se člověk neobejde, ale mně osobně nezní příliš pozitivně. Mnohem bližší je mi slovo synergie. To je stav, kdy několik lidí má na určitý problém trochu nebo i hodně odlišný názor, mají jiný úhel pohledu, a když spolu otevřeně diskutují, tak se někdy díky této názorové různorodosti přihodí, že právě ty odlišné pohledy do sebe krásně zapadnou, zableskne se, zahřmí a místo, aby platilo matematické $1 + 1 = 2$, může platit, že $1 + 1 = 100$. Objeví se nějaká nová myšlenka, která věci posune dopředu, úplně nová kvalita. Synergii považuji za tvůrčí, kompromis ne, protože nevyužívá odlišnosti názorů, problémy neřeší, ale odsouvá. Prostě každý něco z toho svého ubere a na tom zbytku se všichni shodnou. Takový kočkopes nebyvá nejlepším řešením. U synergie ovšem nestačí jenom mít jiný názor, člověk musí být schopný pochopit a přijmout názor někoho jiného. Bohužel to mnozí nedokážou a všechno vidí jen ze svého úhlu.

Kompromis nemám rád, nemám s ním dobrou zkušenost, ale chápu, že v některých situacích je nezbytný. Nicméně pokud je příliš bolestivý a nic dobrého nemůže přinést, je lepší rozdat karty znovu. V politice jsou to nové volby, nejlépe podle nově upravených pravidel.

„Držte se...“

vlastní cestou 1/07

obsah

leden – únor – březen

editor
Boris Dočekal
redakce
Stanislav Bernard
Zdeněk Mikulášek
Markéta Navrátilová
design
Štěpán Malovec
tisk
Tiskárna David, s. r. o.
vydavatel
Rodinný pivovar Bernard, a. s.
www.bernard.cz

Magazín Vlastní cestou vychází čtvrtletně. Chcete-li jej dostávat do poštovní schránky, navštivte www.bernard.cz (hlavní menu > zábava > formulář, který vyplníte a odešlete). Vaše připomínky a náměty můžete zasílat na pivovar@bernard.cz

Magazín Vlastní cestou je zaregistrován na Ministerstvu kultury ČR pod evidenčním číslem MK ČR E 14164

na obálce > výřez secesní pohlednice **Raphaela Kirchnera**

04 _ **Vydat ze sebe všechno**
rozhovor s Janem Švejnarem

11 _ **Z pivovaru**
novinky od nás

12 _ **Ženy jako skvosty secese**
lahůdka ze světa umění

15 _ **Harfenistův malíček**
povídka Daniely Fischerové

19 _ **Miliony pro kvalitu**
z pivovaru

20 _ **Outback**
exkluzivní fotoreportáž

26 _ **Klenoty Aurum je one-man show**
rozhovor s Rony Lorim

29 _ **Psaní je pro mě léčba**
Petr Šabach na křižovatce

30 _ **Belgie jako ráj piva**
reportáž o trochu jiném pivu

32 _ **Alkohol je lék na srdce a cévy**
pivo a zdraví

35 _ **Žijí ve skanzenu**
reportáž

38 _ **Hrad Orlik**
z historie města Humpolec

Vydat ze sebe všechno

> říká profesor Jan Švejnar

Výsledky, které máme, mají i ostatní reformní země, ale ony pádlují ve směru proudu, zatímco my spíš stranou, nebo dokonce dozadu, a tudíž za nimi zaostáváme.

V životě člověka jsou jakési uzlové momenty, které rozhodují o tom, kým bude, jakou cestou se vydá. Které byly ty vaše? U mě byl první zásadní moment, že jsme s rodiči po sovětské invazi opustili republiku a já se pak vydal do Ameriky, protože žádná evropská univerzita mě nechtěla bez maturity přijmout. Vůbec si nedovedu představit, jak by vypadala moje životní dráha, kdybych tady zůstal.

Pustil byste se i v tehdejší Československu do studia ekonomie?

Asi ne. Tehdy jsem váhal mezi dvěma velice rozličnými obory – ekonomikou a medicínou. Ekonomie byla silně postižená tehdejšími režimem, a tak jsem uvažoval spíš o medicíně; asi bych se stal lékařem.

Nenapadá vás někdy, že být lékařem by mělo jednu výhodu – že byste rychle viděl výsledky své práce, což v ekonomii zase tak moc není?

Souhlasím, že v řadě aspektů medicíny, ne všude, člověk vidí výsledky. Ať už pozitivní, nebo negativní – pacient někdy umře. Ale je tam téměř okamžitá satisfakce. V ekonomii člověk skutečně nevidí přímo dopady své práce, pokud se

zrovna neuskutečňuje hospodářská politika a on svou radou může ovlivnit třeba zákonodárce. To má dopad. V ekonomii existují určité souvislosti a spousta dalších faktorů, které intervnují, je těžké říct, že zrovna váš vstup přinesl ten žádoucí efekt.

A co další zlomový bod?

Šlo o rozhodnutí, že budu učit. Když jsem udělal první bakalářský titul, mohl jsem jít pracovat jako začínající manažer do firmy Philip Morris, ale dal jsem přednost doktorátu na univerzitě v Princetonu. Vydal jsem se na řekněme intelektuálnější dráhu, než kdybych se stal manažerem, který se stará o fungování podniku. Preferoval jsem volnější styl života, kde je člověk svým pánem. Ráno se probudí a řekne si – teď bych chtěl řešit tenhle problém, a může se mu rok věnovat. Nikdo mu neurčuje, že dneska bude dělat tohle, ať se mu to líbí, nebo ne.

To je pravda, ale nemohl jste si založit vlastní podnik a víc spojit studium s praxí? Jistě, ale já jsem v určitém smyslu také podnikatel. V oblastech ekonomie, kde pracuju – ekonomický rozvoj, podniková ekonomika atd. – působím jako poradce

vlád nebo mezinárodních organizací a v tom smyslu vlastně mám svou vlastní firmu. Je to firma jednoho člověka, i když někdy mám i asistenty, kteří mi pomáhají, ale zcela si určuju, pro koho a kdy budu pracovat. Některé nabídky přijímám, jiné odmítám. Samozřejmě v mém rozhodování hrají svou roli i finanční aspekty. Dneska vůbec lidé upouštějí od tradičního zaměstnaneckého poměru a aspoň na část svého úvazku se stávají podnikatelé – jsou konzultanty atd.

A ten třetí zlom?

Když nastal pád komunismu, rozhodl jsem se, že využiji znalostí, které jsem získal právě tím, že jsem tady vyrůstal a že jsem pak měl možnost studovat i učit na předních univerzitách a spolupracovat s mezinárodními organizacemi po celém světě. Měl jsem tak trošku neobvyklou škálu znalostí, které se daly využít při přípravě hospodářské politiky v transformujících se ekonomikách typu Československa a pak Česka. A tak jsem se deset či patnáct let zaměřil na studium a pomoc těmto ekonomikám.

Dnes máte americké i české občanství, mohl jste se účastnit kuponové privatizace?

Ne, tehdy jsem ještě měl pouze americké občanství. Ale byl bych se například mohl zúčastnit restitucí, ale rozhodl jsem se, že to nemá význam. Pokud jsem měl být nezávislým člověkem, který se snaží pomoci, nemohl jsem tady mít nějaký osobní zájem. A taky jsem neměl čas.

Máte množství nejrůznějších funkcí, aktivit, tady i v Americe, jak je všechny dokážete skloubit a zvládnout?

To je ukázka globalizace. Dnes člověk může fungovat – samozřejmě do určité míry – na několika kontinentech. Existuje propojení internetem, videotelefonem... Můžete ve dvě hodiny mít přednášku v Ústí nad Labem a v pět hodin se v Praze zúčastnit videokonference s partnery ve Washingtonu a v Paříži. Nemusíte nikam letět, a přesto vyřídíte všechno potřebné.

Vaše funkce či pozice se odehrávají na půdě ekonomie, ale být v dozorčí radě ČSOB je přece jen něco jiného. Jak dokážete být pořád v obraze, když problematika se neustále střídá?

Je to náročné a člověk si musí dát velký pozor, aby se nestal jakýmsi automatem, co jen reaguje místo toho, aby přemýšlel a tvořil. Když jsem na počátku devadesátých let radil českým ministrům a dalším, často to byli velice chytrí lidé, ale nedovedli si srovnat svůj harmonogram. Šli spát o půlnoci, vstávali v šest a pak následovala jedna schůze za druhou a oni opravdu jen reagovali. Říkal jsem jim – kdybyste si na hodinu sedli a dělali určitou reflexi, zamýšleli se, dosáhnete mnohem lepších výsledků i osobní spokojenosti. Když jste uhnaní jak psi, nedostaví se výsledky, jaké byste si přáli. Sám cítím, že některé věci musím odmítnout, i když jsou zajímavé, protože ve svém programu si potřebuju udělat prostor, abych měl čas na výzkum, na práci se studenty, což je velmi osvěžující.

Zmínil jste svou konzultační činnost pro ministry. Nepřijde vám trochu paradoxní, že ta první polistopadová garnitura se jevila jako schopná, a přesto existovala řada problémů? Dnes je tomu naopak,

Jan Švejnar na střeše hotelu Jalta

ekonomika řekněme šlape bez ohledu na to, že dnešní lidé u vesel se už na první pohled nejeví zdaleka tak schopní.

Myslím, že ti předchůdci vypadali velice schopní, protože ekonomické znalosti zde byly velice potlačené. Ovšem v poměru k západním ekonomům nebyli na takové výši. Druhá věc je, že podcenili legislativní rámec, vytvoření určitých pravidel, regulací, aby nedocházelo k přehmatům, jako bylo například tunelování. Ekonomika velice trpěla a u nás to bylo horší než v jiných transformujících se zemích. A když se podíváme na posledních osm let, zase nejpomaleji rosteme. Je otázka, proč tomu tak je, přitom jsme měli stejně dobré, ne-li lepší výchozí podmínky. A nebylo to tím, že my bychom byli postižení nějakým vnějším šokem, kterého ti ostatní zůstali ušetřeni.

A nebude jedna z hlavních příčin právě v politické garnituře, v její neochotě udělat zásadní změny?

Jistě, problém je v hospodářské politice. Máme za sebou sérii vlád, které nebyly ochotné pustit se do velkých reforem. V devadesátých letech ano, ale nedokončily je.

Pane profesore, nemáte pocit, že naše situace by se dala vyjádřit metaforou – jsme na ledovcové kře, která se sice pohybuje správným směrem, ale pomaleji než ostatní, zatímco pod hladinou led taje?

Ano. A ještě bych k tomu dodal, že je mnoho ker, které se pohybují, protože v oceánu je určitý proud. Čili výsledky, které máme, mají i ostatní, ale oni pádlují ve směru proudu, zatímco my spíš stranou, nebo dokonce dozadu. Ano, jsme nesení, politici často opakují – podívejte se, jaké máme výsledky. Ale ti ostatní mají lepší. Neuskutečňujeme nutně transformace, aby ta kra neroztála. Změn je potřeba čím dál víc, protože svět se mění, globalizací nastupují noví hráči jako Čína a Indie, kteří nám budou čím dál tím víc tvrdě konkurovat, a jestliže se nebude investovat do nových technologií, nedokážeme odolat levné asijské pracovní síle.

Ještě k tunelování, nehrozilo tehdy jiné nebezpečí, že totiž kdyby proces byl pomalejší, řízenější, tak ve zdejších prostředí by majetek rozkradli úředníci, sice v menších balících, ale o to víc? To je zajímavá úvaha, mám dva protiargumenty. Jeden je, že něco

Kam by podle vás unie měla směřovat? Existuje tu několik aspektů. Správně poukazujete, že členství v unii s sebou přináší spoustu omezení, ale je potřeba uvažovat v celistvosti těch pro a proti. A když to všechno zvážím, myslím si, že ona pro dominují. Zjednodušeně řečeno – být součástí velkého evropského celku je krátkodobě a zvláště dlouhodobě velice výhodné, protože jde o velký trh a hrají tu roli i bezpečnostní a mnohé další aspekty. Ale i uvnitř Evropy je velká rozmanitost, třeba Velká Británie se dovedla vyhnout mnoha omezením. Pokud si vezmete hlavní problémy, se kterými se potýkáme, že totiž máme přebujelý a strašně drahý penzijní systém a zdravotnictví, nejde o něco, co na nás uvaluje EU, je to projev naší neschopnosti. A rum a podobné věci? Je to také otázka vyjednávání, existují náznaky, že například Poláci vyjednávali mnohem obratněji. A co se týče dalšího vývoje, je na naší politické garnituře, aby se v EU spojila s těmi progresivnějšími, aby se unie začala víc podobat Spojeným státům než staré byrokratické Evropě.

Nejsem ekonom, a tudíž nedohlédnu na význam oněch globálních aspektů, ale co se mi jeví přinejmenším zvláštní, že například o dotacích pro výstavbu čističky v Horním Dolním se rozhoduje v Bruselu. Nepřipadá vám to absurdní? Jde o hospodářskou politiku založenou na tom, že se unie snaží do určité míry vyrovnat nerovnosti mezi zeměmi. Po dobu několika let je pro nás výhodná, pakliže ji dokážeme využít. Z Bruselu sem proudí určité prostředky zdarma, které bychom sami nevygenerovali. Čili oni chtějí i spolurozhodovat o jejich využití. Jakmile nerovnosti nebudou tak velké, mělo by docházet ke zmenšování těchto prostředků.

Udělejme teď úrok od ekonomie. Jak odpočíváte? Myslím, že každý člověk musí odpočívat, relaxovat. Já od mládí dost sportuji – závodně jsem lyžoval, teď sice už méně, ale strašně rád hraju tenis. Nejlépe od osmi do deseti večer. Je zajímavé,

že člověk po tom perném dnu, kdy se opravdu vypne do největší možné míry, při sportu se najednou cítí velice uvolněně. A pak po dobrém spánku je schopný znovu intenzivně pracovat. Taky se snažím využít toho, že pracuju v různých částech světa, k poznání tamní kultury. Třeba v Londýně zajdu s přáteli na koncert nebo do divadla, v Paříži na výstavu... Je důležité mít pestrý život, vytvořit si jakýsi klub přátel po celém světě a zjišťovat od nich, co je nového – v profesi, ve společnosti i v kultuře.

Chcete i v tenisu být dobrý? A třískáte raketou o zem, když se vám nedaří? Dostal jsem se k němu poměrně pozdě, ale cokoliv dělám, se snažím dělat na vysoké úrovni. Moje jakési životní krédo je – snažil jsem se to udělat co nejlíp, líp to už nedokážu, vydal jsem ze sebe opravdu všechno. Raketou netřískám. Když se něco nepovede, přemýšlím, co jsem udělal špatně a jak být lepší. Nerozčiluju se. A pokud přece jen – pak v opravdu vážných věcech. Jsem vyrovnaný člověk, ale když náš malý syn jednou spadl do bazénu a málem se utopil, vytáhli jsme ho a já jím třásl, abych z něho dostal vodu; v té chvíli se mi zatmělo před očima a nenáviděl jsem celý svět.

—

J.Š.
1952* Praha

Vystudoval ekonomii na univerzitě v Princetonu. Nyní je ředitelem International Policy Center na Michiganské univerzitě, vedoucím vědeckým pracovníkem v Národospodářském ústavu AV ČR, poradcem vlád, výkonným editorem dvou ekonomických časopisů, členem redakčních rad atd. Předseda dozorčí radě ČSOB. Napsal nebo se podílel jako spoluautor na patnácti odborných ekonomických publikacích, pracoval na řadě výzkumů po celém světě. Jan Švejnar žije střídavě v Americe a v Česku. Je otcem dvou dětí.

podobného bychom měli vidět v okolních státech a v Maďarsku a ve Slovinsku jsme to neviděli. A pak, je-li to pravda, dala by se vytvořit situace, aby úředníci nemohli majetek rozkrást. Druhou věcí je, že Československo třeba proti Polsku mělo výhodu, že systém byl relativně stabilní. Neměli jsme hyperinflaci, systém nějak fungoval. Tehdy jsem navrhoval – můžete si dovolit půl roku nebo rok ho držet a zatím vytvořit nový právní rámec a teprve potom spustit všechna opatření. Zajímavé je, že oni celý rok čekali, ale ten čas se k vytvoření nového právního rámce nevyužili. Evropská komunita tehdy navrhovala, že sem pošle desítky právníků, kteří by pracovali s našimi právníky a na stávající systém naroubovali systém Evropské unie. Tak proč se vymýšlel jeden zákon po druhém? Spousta času se ztratila právě jejich harmonizací.

Zmínil jste Evropskou unii. Před naším vstupem většina politiků šířila bezbřehý optimismus, co se týče přínosů, ale o záporech mlčeli. A teď se začíná dostavovat zklamání, protože unie funguje tak, jak funguje. Projevuje se to na maličkostech typu názvu rumu, ale i ve věcech mnohem důležitějších.

komerční strana

text Zdeněk Mikulášek

Na mezinárodní soutěži „International Beer Challenge 'World's 50 Best Beers“ (největší soutěži balených piv pořádané ve Velké Británii, které se letos v deseti kategoriích zúčastnilo 350 různých druhů piv) získalo Speciální černé pivo Bernard s přísadou jemných kulturních kvasinek první místo v nejprestižnější kategorii „Strong Lager“. Bylo to poprvé v historii soutěže, kdy tuto prestižní kategorii vyhrálo černé pivo.

Desítkou roku 2006 vyhlásilo Sdružení přátel piva světlé pivo Bernard. Hlasovalo více než osm set členů prestižního spolku milovníků tradičního českého nápoje.

Speciálnímu černému pivu Bernard s přísadou jemných kulturních kvasinek udělilo Sdružení přátel piva třetí místo v kategorii tmavých piv za rok 2006.

Rodinný pivovar Bernard je partnerem úspěšného českého filmu Ro©k podvraťáků režiséra Karla Janáka. Ve filmu hrají Jiří Mádl, Vojtěch Kotek, Martin Písařík, Michael Beran a Václav Postránecký.

Na vybudování muzea slavného dálkového studenta Hliník se podílel i pivovar Bernard. V muzeu jsou k vidění fotografie z filmu Marečku, podejte mi pero, ale i školní lavice, v níž ovšem Hliník nikdy nezasedl.

BERNARD
Pivo

Ženy jako skvosty secese

Pohlednice jsou vynálezem konce 19. století. Vedle těch zeměpisných se tiskly také takzvané žánrové (vánoční, velikonoční, přání k narozeninám...) a mezi nimi i krásné ženy. Litografické pohlednice tvořili i umělci takového formátu jako Egon Schiele nebo Alfons Mucha. Ovšem patrně neplodnějším autorem drobných skvostů byl Raphael Kirchner, třebaže se dožil pouhých jednačtyřiceti let. Narodil se v roce 1876 ve Vídni, kde vystudoval malířskou Akademii. Na přelomu století se přestěhoval do Paříže a v roce 1914 do New Yorku, kde o tři roky později zemřel. Ovšem jeho nejkrásnější práce spadají do prvních deseti let 20. století. Na rozdíl od Alfonse Muchy, který své pohlednice a plakáty tvořil řekněme v jednotném a snadno rozpoznatelném stylu, ty Kirchnerovy jsou velmi rozdílné, mnohdy tak nadčasové, že rámec módní secese (v těchto případech jsou pozoruhodným svědectvím sto let staré módy či účesů) přerůstají; ba dokonce budí dojem, jako by některé z nich byly vytvořeny špičkovým současným grafikem. Většina z Kirchnerových dílek je signována, pochopitelně tištěným podpisem. Nicméně jeho rukopis lze rozeznat také u některých zdánlivě anonymních dílek. Raphael Kirchner ze svých portrétů žen vytvářel série – zpravidla o šesti, osmi či deseti kusech. Sérii GREEK VIRGINS tvoří dvanáct portrétů půvabných dívek, z nichž uveřejňujeme devět nejzdařilejších.

Harfenistův malíček

Harfenistova žena umírala třetí měsíc na rakovinu. I když to nikdy tak neřekla, chtěla zemřít ve svém rodném městě. Harfenista ji navštěvoval v nemocnici vzdálené od Prahy dvě a čtvrt hodiny vlakem a denně trávil víc než půlden na cestách. Už ho takřka permanentně bolívala záda. Ještě v noci cítil v těle pravidelný rytmus pražců, dokud ho neohlušil prášek na spaní. Nejvíc ho ale ničil pohled na nádobku se ženinou močí. Visívala všem na očích po boku postele, tekutina byla bledá jako syrovátka. Občas hladina v nádobce náhle stoupla. Přestože bývali v pokoji většinou sami, žena se mu tím zdála zneuctěná. I když věděl, že ho sotva vnímá, pokaždé hned odvrátil pohled a spěšně začal mluvit o ničem. Harfenistovi bylo sedmdesát, jeho ženě o rok víc. Tvořili poklidné manželství vyššího věku, našli se až kolem padesátky prostřednictvím dvou krátkých banálních inzerátů, vdova a starý mládenec. Byl to typický sňatek z rozumu, ale vycházeli spolu mimořádně dobře. Získal mírnou, nenáročnou družku, s níž strávil dvacet slunných let.

„Já zas přijdu,“ říkal pravidelně, když se loučil. Dřív se ještě aspoň pousmála, ale teď už byla nedosažitelná. Často ani nerozpoznal, jestli bdí. Byla tak vyhublá, že kdyby si nebyl jist, že je to jeho žena, sotva by ji asi poznal. Ona už ho taky nepoznávala.

Každodenně svůj slib plnil, i když se smysl jeho návštěv zvolna vytrácel. Žena postupně přestávala mluvit. Sténala vysokým, skoro rozjívěným tónem, jako by ji dabovali. Stejně jako nepoznával její rysy, přestával poznávat i hlas.

„Já zas přijdu,“ říkal místo – miluji tě, a místo – trpím s tebou, a místo – nemůžu bez tebe být. „Já zas přijdu.“ Místo – co si jen bez tebe počnu, ach, co si jen bez tebe počnu! V sedmdesáti se už slovník lásky nevynalézá.

Harfenista byl drobný, suchý muž nevýrazného zjevu a trochu škrobeného projevu. V ten čas hrávaly na harfu výhradně krásné dlouhovlasé dívky, kterým harfa zcela mimořádně slušela. On měl pleš a brýle. Bral lidem iluze o strunném zvuku – o tom zvuku, při němž z nějakých neznámých příčin klesá krevní tlak. Snad proto se s harfou spojuje určitá lyrická zjihlost, která nás houpe na pokraji snění, jenže on byl povahou spíš pedant. Nikdy nebyl příliš slavný, ale dirigenti s ním pracovali rádi. Hrál technicky naprosto přesně, nikdy v orchestru nedělal trable a měl skvělý smysl pro rytmus. Harfenista svou ženu miloval. Teď – když bylo takřka jisté, že ji brzo nenávratně ztratí, dostupoval jeho cit intenzity, na niž vůbec nebyl připraven. Připadal si bez ní jako dítě zapomenuté na řetízovém kolotoči. Tento druh lásky nikdy nepoznal.

Kdysi, byly mu asi čtyři, ho občas hlídalo děvče ze sousedství. Jednou chtěla mít chůvička trochu volna. Předplatila mu kolotoč, strčila mu špalek tureckého medu a řekla: „Já zas přijdu!“ A byla tatam. Lítal jako oběžnice nad pestrým hemžením poutě celé hodiny. Už se šefilo a chtělo se mu čurat. Náhle kolotočář vypnul proud. Světla zhasla, hlučná muzika umlkla uprostřed taktu. Nikdy

nezapomněl na tu strašnou chvíli, kdy všechny děti už vyprostili z řetízků a odvedli je domů, kolotočář zmizel ve své boudě a on tam pořád visel sám. Tma houstla, pod ním byla zdrcující výška. Věřil, že tam bude viset navždy. Pevně svíral nedotčený špalek mezu, panika v něm rostla jako nádor, ale seděl nehybně a mlčel. Už tenkrát nerad poutal pozornost.

„Vy jste ten nejvzornější manžel z celého našeho patra!“ obdivovaly ho nemocniční sestry. „Takoví kdyby byli všichni! Vy jste asi měl svou paní rád!“

Chůvička nakonec přece jenom přiběhla. On se za dalších šedesát šest dlouhých roků nikdy neopozdil, nikdy nenechal nikoho čekat, byl spolehlivý jako metronom. Sestry o jeho lásce mluvily už v minulém čase. Ale on nežil ničím jiným. Neuměl si představit, co bude pak.

Byla to rakovina plic a potom rakovina všeho. Ta mírná usměvavá žena teď občas vydávala skřeky, které harfenistu děsily do hloubi duše. Dvacet let manželství jeden na druhého nezvýšili hlas. Respektovala jeho časově náročnou práci. Nežehrala, že jezdí na prázdniny sama, všechnu práci rukama dělala ona, aby šetřil prsty, a nevnucovala se na žádné z těch mnoha zahraničních turné jako jiné manželky. Dokud neonemocněla, nikdy ji neviděl plakat. Teď skřehotala jako exotický pták.

V říjnu se situace prudce zhoršila. Žena už přes měsíc neřekla ani slovo. Stále častěji ztrácela vědomí, a když se jí vracelo, jako by neměla o nic zájem; většinu jejich společného času hleděla škvírami bělma do stropu. Harfenista přesto denně jezdil. Odřekl několik nahrávání a v Paříži místo něho hrála dlouhovlasá začátečnice. S pravidelností jízdniho řádu sedával u ženina lůžka denně sto šedesát osm minut. Pak šel na vlak, v Praze si bral taxík z Hlavního nádraží k Rudolfinu. Frak a bílou košili měl v šatně. Stíhal to tak tak.

Z rádia na chodbě se ozval časový signál. Pro jistotu mrkl na hodinky, srovnal si bolavá ramena a vstal. „Já zas přijdu,“ řekl mechanicky. Žena spala. Věděl, že nijak nezareaguje. Ale ona náhle otevřela oči a chytila ho hubenými prsty za ruku.

„Nechod ještě,“ zaprosila dětsky. Ohromilo ho to, jako by promluvil noční stolek.

„Já musím,“ odpověděl šeptem, i když byli v pokoji jen sami dva. Vlak mu jel za necelou čtvrt hodinu. Večer měl koncert, ne sólový, jen malý part hned na začátku skladby. Žena na něm visela očima a slaboučce mu tiskla prsty. Náhle tlak povolil a ona s úšklebkem, který u ní neznal, odsekla posměšným trpkým tónem: „Musíš! Ty pořád něco musíš!“ Pak se odvrátila a ihned chroptivě usnula.

Stál tam vyvrácen z kořenů a nevěděl, co dělat. Koncert nemohl v žádném případě promeškat. Za padesát let v orchestru nikdy nezpůsobil ani ten nejmenší problém. Mnohokrát hrál i s horečkou a jednou skoro měsíc s nohou v sádře. Představil si Rudolfinum plné lidí, ticho jako před stvořením světa – harfa nastupuje hned

po lesním rohu, prostor rozhoupává měkká vlna, tlak snižující strunný zvuk.

Pomalou vyprostil prsty z ochablého stisku. Poslední vytáhl malíček. Měl strach, že ženu vzbudí, vytahoval krátký prstík jemně. Její ruka slepě zatápala kolem a pak sevřela prázdno, stulila se v malou tichou pěst.

Kdysi dávno, v době dospívání, na něj velmi zapůsobil jeden dokument. Film vyprávěl o Japonsku. Přednosta provinční stanice tam odpovídal za dodržování řádů. Vlaky na jeho úseku trati vždycky dojížděly včas. Jednoho památného dne tou tratí měl jet sám japonský císař. V noci jako naschvál přišla bouřka, přes koleje padla sosna a přes nezměrnou snahu všech zaměstnanců dráhy se císařův vlak – zpozdil o celých šest minut. Přednosta stanice si na výraz pokání usekl malíček.

„Já zas přijdu,“ opakoval bezmocně a pro jistotu tiše, jenže žena už ho zase nevnímala, zmlítala se v morfiovém spánku, na tváři pořád tu vyčítavou trpkost – tvářila se jako dítě zapomenuté na řetízkovém kolotoči, ale dítě, které už to vzdalo a od nikoho pomoc nečeká.

Harfenistův malíček má zcela zvláštní úkol – nevadit. Na harfu se hraje čtyřmi prsty. Ten pátý se krčí do dlaně a musí se hlavně snažit nepřekážet. Možná by bez něj byla hra snazší. Občas si prohlížel malíček a vážil, jestli by měl dost odvahy a kázně, aby si ho odsekl ve chvíli nouze, pro nějaký vyšší účel nebo snad při hrozbě ztráty cti. K tomu Japoncovi dodnes cítil obdiv dospívajícího chlapce a jeho mužný čin plně chápal. Rád by věřil, že by to dokázal taky, ale nikdy nebyl této zkoušce vystaven. Občas ho napadlo, jestli by byl schopen vzít sekyrku a bez váhání seknout, kdyby tím směl zachránit svou ženu. Ano, odpovídal si po vážném zkoumání duše. Ale fakt, že by se vlastně obešel i bez malíčku, dodával jeho smyšlené oběti nepatrně vychytralý tón.

Ještě osm minut zůstal v nemocnici, stál v těžkém kabátě u postele, ale žena už se neprobrala. Potom už skutečně musel jít. Do oken se navalilo šero, říjnový den mokval řídkým deštěm. Při odchodu si jen nerad všiml, že hladina v nádobce s močí stoupá. Celou cestu na nádraží klusal, doběhl zpocený a bolela ho kyčel, ale bez problémů stihl spoj.

Na sklonku té noci žena zemřela. Zavolali mu to v půli dopoledne, právě se obouval, aby jako každý den šel na vlak. Večer žádný koncert neměl, byl to první volný den po jedenácti týdnech. Vůbec nevěděl, co si s tou časovou pustinou počít. Navykl si rozpočítávat čas na minuty. Zatelefonoval na taxislužbu a odvolal objednaný vůz.

„Nikdy jsme si neřekli křivého slova,“ opakoval všem nečetným pohřebním hostům. „Nikdy jsme jeden na druhého nezvýšili hlas.“

To už věděl, že se mu něco stalo, něco nepochopitelného a zlého. Pohřební úředník se ho před obřadem zeptal, bude-li si přát vystavit nějakou nebožčinu fotku. Zkusil si vybavit její tvář, ale měl v hlavě dokonalé prázdno, paměť mu odmítla posloužit. Doma pak

rychle otevřel její cestovní pas. Samozřejmě že obličej poznal, ale jakmile pas zavřel, zbyl mu jenom matný otisk šedivého svetru s límečkem. Když mu před pohřbem nabídli otevřít rakev, nezanechal v něm ten pohled žádný dojem. Nedokázal na svou ženu myslet, jak to lidé asi dělávají po dvaceti slunných letech. Z celého manželství mu zůstala jediná věta. „Ty pořád něco musíš!“ odsekla.

Postupně se z toho stala jistá posedlost. Celé hodiny se snažil představit si její výraz třeba nad talířem nebo při vzácném pokojném milování. Toužil si oživit tón jejího hlasu, připomínal si její gesta při žehlení, vzpomínal na krátké výlety do okolí Prahy, ale paměť byla prázdna jako nešťastným přehmatem smazaná kazeta. Jeho žena neexistovala. Jediné, co mu z ní utkvělo, byl trpký úšklebek a pohrdavé „musíš!“. Dvacet let manželství bylo beznadějně pryč.

„Jak jsem měl vědět, že za pár hodin umře?“ řekl po dvou letech expertovi na nespavost, za nímž ho poslal jeho obvodní lékař. Expert na něj měl sotva patnáct minut.

„Vždyť já ji miloval! To musela vědět, ne? Nikdy jsme si neřekli křivého slova. Měl jsem večer koncert! To přece musela pochopit!“

„Nikdo nic nemusí,“ odpověděl expert, který byl ještě velmi mladý. Tuhle větu říkal klientům často, hlavně když byl v úzkých. Aby zmírnil její absolutní dopad, usmál se.

„Já vím,“ přikývl harfenista mírně, „ale my jsme spolu žili dvacet let! To přece váží víc než nějaká v polospánku vyslovená věta! Myslíte, že vůbec věděla, co říká? Třeba to jen tak prohodila ze sna?“

Expert neřekl tak ani tak.

„Vám snad připadá, že jsem ji zanedbával. Ale co jsem měl proboha dělat víc? Vždyť už i sestřičky na patře říkaly, že to přeháním s tou péčí. Abyste se nám nezhroutil! říkaly mi. Myslete taky na své zdraví! Vaše paní ani neví, že jste tady.“ Harfenista zmateně potřásl hlavou. „Přece věděla, že večer hraju, ne?“

„Musíte se na to snažit zapomenout,“ řekl expert trochu káravě.

To byla další z vět, které užíval velmi často. Ještě mu nikdo neumřel a on sám také nikomu neumřel.

„Ten vlak na Prahu měl tenkrát zpoždění šest minut. Kdybych to byl věděl, mohl jsem s ní zůstat o šest minut déle. Ale co by z toho měla? Spala! No řekněte sám, k čemu by to bylo? Jak jsem měl vědět, že se ten vlak o šest minut zpozdí?“

Harfenista už skoro křičel. Expert na to byl přes své mládí zvyklý. Pacienti na něj křičeli dost často.

„Za celý život jsme na sebe nezvýšili hlas!“

Expert pokradmu pohlédl na hodinky.

„Už je pozdě, vidte,“ řekl hned ústupně harfenista a vstal.

Navlékl na sebe těžký kabát. Najednou se mu žena vybavila, poprvé od chvíle své smrti. Vypadala jako dítě zapomenuté na řetízkovém kolotoči v noci. „Máte pravdu, měl bych to už pustit z hlavy. Já vím, že na to nesmím pořád myslet, ale chápejte, doktore..., já musím.“

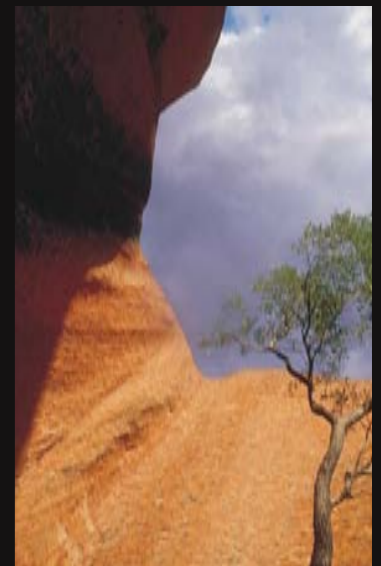
z pivovaru

Miliony pro kvalitu

Zatímco v roce 2005 dal pivovar na investice jedenáct milionů korun, v roce 2006 to bylo už 30 milionů korun. Díky této velké investici se zvětší objem spilky pro kvašení piva a pro uskladnění piva v ležáckých tancích. Nová vířivá kád' a chladič mladiny přispívají k lepšímu odstranění kalů z mladiny. Současně s osazením nové technologie bude zprovozněn počítačový software řídicí proces kvašení. Nové investice respektují technologii výroby tradičního českého ležáku – zachovávají oddělené hlavní kvašení a dokvašování piva v ležáckém sklepě.

Two red cockatoos are perched on a thick, weathered tree branch. The bird on the left is facing forward, while the one on the right is facing right. Both have vibrant red heads and necks, with white feathers on their bodies and wings. The background is a clear, bright blue sky. The text is overlaid on the right side of the image in a light red color.

Krásný, úchvatný
a rozlehlý, avšak
zároveň téměř
pustý a suchý –
takový je Outback,
srdce nejmenšího
kontinentu naší
planety.

Slovem Outback označují Australané území vzdálené obydleným oblastem. Přestože zabírá více než čtyři pětiny rozlohy země, žije zde pouhé jedno procento populace. Není divu. Teploty zde v létě šplhají až k 55 stupňům Celsia a jsou místa, kde třeba i pět let nezaprší. Centrální Austrálie je považovaná za jednu z nejsušších a nejteplejších oblastí planety. Přesto i tady žijí lidé. Od sousedů je někdy dělí desítky, ba stovky kilometrů. Naopak spojuje je rádio, internet, satelitní telefon, malá lehká letadla a ty nejbližší kamenité cesty. Mnohé rodiny tu žijí po celé generace a z rodičů na děti přechází i způsob obživy – chov hovézího dobytka. Ty největší farmy mívají okolo dvou tisíc km², ale o mnoho větší než tisícíhlavé stádo se ani na tak velké ploše neužívá. Vodu pro lidi, zvířata i pro ostrůvky vegetace tu získávají z hlubokých vrtů. V regionu Outback se nežije snadno, ale drsnou nehostinnost krajiny vyvažují čistý vzduch, nekonečné modré nebe, úchvatný západ slunce, a pokud je měsíc v úplňku, člověk spatří svůj vlastní stín.

Klenoty Aurum je one-man show

> říká podnikatel Rony Lori

Rony Lori se narodil v Polsku, své mládí a velkou část profesní kariéry ale strávil v Izraeli. Před deseti lety přijel podnikat do Česka a dnes firma Klenoty Aurum, jejímž je spolumatitelem a generálním ředitelem, ovládá kolem deseti procent domácího trhu s klenotnickým a hodinářským zbožím.

Co vás přivedlo z Izraele do Česka?

Náhoda, někdy v roce 1996 mi zavolal jeden známý. Koupil tady v privatizaci podnik Klenoty – on ovšem měl zájem výhradně o reality; v majetku společnosti tehdy bylo pár zajímavých budov. Jenže brzy zjistil, že by byla škoda nechat zaniknout zavedenou značku. Sám si s tím ale nevěděl rady. Obchod s klenotnickým a hodinářským zbožím je obor, ve kterém pracuji celý život, a tak se obrátil na mě a rychle jsme se domluvili.

Věděl jste, co vás tady čeká?

Upřímně řečeno, moc ne. Samozřejmě jsem to tak trochu tušil, vždyť jsem se narodil v Polsku, které mělo podobné osudy jako tato země, ale přesnou představu jsem neměl. Komunistický režim jsem zažil jenom jako malé dítě. Obával jsem se jediného: jazykové bariéry. Můj známý – dnes už společník – mne ale ujišťoval, že polština a čeština jsou si hodně podobné. Dost brzo se bohužel

ukázalo, že ta podobnost není až tak velká – nikomu jsem nerozuměl.

Nejspíš to nebyla jediná potíž.

To tedy skutečně ne. Ostatně netrvalo dlouho a jazykové problémy se vyřešily. Dnes, konečně to slyšíte, mluvím tak nějak anglicko-polsko-česky a lidé kolem mne si na to už zvykli. A já už Čechům také rozumím. Podstatně více práce jsem měl s firmou samotnou.

Přebíral jste vlastně „národní podnik“.

V jakém byl stavu?

To lze popsat jedním slovem – katastrofa. Především šlo o prodejny, kterých bylo v roce 1996 přibližně deset. Exteriéry byly neatraktivní, interiéry nevábné a hlavně: nebylo v nich světlo. A to je zvlášť pro prodej šperků dost nevhodné. Navíc v tom přítmi se prodával velmi podivný sortiment. Pravda, trochu zlata tam bylo, ale nabídku tvořily hlavně nejrůznější cetky z Dálného východu, vázičky, dózičky, o výběru hodinářského zboží ani nemá cenu mluvit. Nepřeháním, když řeknu, že to pro mne byl jakýsi kulturní šok.

Co zaměstnanci?

To bylo dost podobné a také velmi zvláštní. Tady na ředitelství panovalo takové zvláštní ticho, chodby byly většinu času liduprázdné. Brzo jsem zjistil, že se

všichni ve svých kancelářích dokonce zamykají. Nevím proč, snad tam i spali.

Ale dnes, kdy slavíte desetileté jubileum svého působení ve firmě, je to jistě už minulost.

Samozřejmě, po těch deseti letech jsme už úplně někde jinde. Všechny původní prodejny jsme zrušili a místo nich jsme otevřeli čtyřicet nových, téměř bez výjimky v moderních obchodních centrech. Zásadním způsobem se změnil také sortiment. A totéž platí i pro personál. Tady na ředitelství pracují už jen „noví“ lidé. Je nás také méně – namísto třiceti pěti v roce 1996 už jen dvacet dva – a především tady vládne úplně jiná atmosféra. Vidíte sám – všechny dveře jsou otevřené, včetně těch mých, kdokoliv za mnou kdykoliv může přijít. To všechno dohromady přineslo výsledky – dnes jsou Klenoty Aurum v Česku největším prodejcem šperků a hodinek, ovládáme zhruba 10 % trhu.

Leckdo si u nás stěžuje na problematické podnikatelské klima. Patříte k nim?

Dnes se Česko už blíží běžným standardům. Pravdou ale je, že ještě před pár lety to tady s tržní ekonomikou mnoho společného nemělo. A nejvíce to platilo pro banky. V podstatě nebylo možné pro podnik, jako je Klenoty Aurum, získat úvěr. Jenže bez půjček se byznys skoro

nedá dělat. Investice jsem musel hradit hlavně z vlastních zdrojů. Ale to je pomalé, vždyť otevření nové prodejny představuje náklady kolem deseti milionů korun. Takže podnik se rozvíjel skutečně krok za krokem. Mělo to samozřejmě jednu výhodu – dnes nemáme ani korunu dluhů. Na druhou stranu – jakákoli expanze je bez půjček obtížná.

Takže žádné finanční potíže už nemáte?

Neřekl bych, dnes už je všechno v pořádku. Ale když tak vzpomínám, jak to bylo před těmi deseti lety – další šok pro mne představovaly platby. Všechno se platilo v hotovosti, šeky nebo platební karty neexistovaly. Byly to vysloveně hory peněz, které se v kufřících převážely sem a tam.

Podnikatelé si hodně stěžují také na českou justici – na její pomalost i jistou nevyzpytatelnost.

Musím to zaklepat ne dřevo – nevedli jsme žádný soudní spor. Určitě to souvisí i s naším vstřícným postojem k reklamacím. Když je výrobek vadný, bez řečí ho vyměníme.

Měl jsem na mysli spíše potíže s nepláči, ty jsou u nás ještě dost poměrně velké.

Máte pravdu, platební morálka v Česku není nijak oslnivá. Ale i v těchto případech jsem se obešel bez soudů a žalob. Dobrý obchodník musí rychle rozpoznat, komu může prodat a komu ne.

Klenoty Aurum mají dva majitele. Jak jste si rozdělili kompetence?

Nijak – Klenoty Aurum a všechno, co s nimi souvisí, je od A do Z můj byznys. Můj společník přijede tak jednou za rok, zkontroluje účetnictví a to je všechno.

A v samotném podniku?

Odpověď je to stejná – Klenoty Aurum je moje one-man show.

Na českém trhu jsou Klenoty Aurum už dobře zakotvené. Pomýšlíte na expanzi do jiných zemí? Třeba do vašeho rodného

Polska?

Takřka jistě ne. Musíte vzít v potaz to, že značka Klenoty má prestiž jenom tady, v zahraničí ji nikdo nezná. Začínat od nuly je těžké. Jestli se někam vydáme, a rozhodně to nebude zítra, tak to bude Slovensko. Tam povědomí o naší značce určitě ještě žije. V devadesátých letech se privatizovaly i Klenoty Bratislava, ale po prodeji rychle zbankrotovaly. Jenže máme hodně práce tady – jenom v roce 2007 chceme otevřít pět dalších prodejen.

Obchodoval jste se stejným sortimentem i v Izraeli – jaký je český zákazník v porovnání s tamějším?

Lepší. V Izraeli si zákazník něco vybere a první jeho otázka zní – jakou mi dáte slevu? Tam každý považuje za povinnost nakoupit pod cenou. To je stejné jako ve Spojených státech. A obchodník musí nějakou slevu poskytnout, takže všechny ceny se trochu nafukují. Tady je to jednodušší. Lidé jsou zvyklí kupovat za to, co stojí na cenovce. Samozřejmě, kupní síla je tady nižší, ale i v Česku už lidé dokáží za pěkný šperk utratit slušné peníze.

Kde vlastně jste doma?

Do Izraele každý rok jezdíme, mám tam dům, kde každým rokem trávíme alespoň část dovolené. Ale doma jsem v Česku. Mám tady svůj byznys, oženil jsem se tu a narodila se mi dcera. Myslím, že tady už zůstanu. Možná to zní trochu nadneseně, ale jsem v Česku šťastný.

R.L. 1951*

Narodil se v polské Wroclavi. V polovině padesátých let se celá jeho rodina odstěhovala do Izraele, kde vystudoval vysokou ekonomickou školu a odstartoval svou profesní kariéru. V roce 1996 se stal spolumajitelem podniku Klenoty, nyní Klenoty Aurum. Pod touto značkou funguje síť už čtyřiceti prodejen, které v roce 2005 dosáhly obrátu 500 milionů korun. Rony Lori je ženatý, má tři děti. Jeho největší koníček souvisí s profesí – sbírá luxusní náramkové hodinky.

text **Boris Dočekal**
foto **Markéta Navrátilová**

na křižovatce

Psaní je pro mě léčba, Petr Šabach, spisovatel

Než člověk začne psát, vždycky uvažuje o tématu, do kterého se pustí. Když mě napadlo, že by jím mohla být občanka, kterou každý dostává v patnácti letech a provází ho celý život, pak už bylo jasné, že to musí někam směřovat. A že knížka bude i o policajtech. Co občanka vůbec znamená? Mě celý život děsí, že vůbec máme nějaké občanky. Že musíme mít něco, čím prokazujeme svou existenci. Chápu, že je to nutné, nevím, jak bychom chodili spát do hotelů nebo létali letadly, přesto mě to děsí. Vždyť občanka je vlastně důležitější než člověk sám.

Pro mě asi nejhorší bylo psát o mém pardubickém svazku, o člověku, který na mě donášel. A přitom se mnou kamarádil, dá se říct, že se kamarádily i naše rodiny. Pořád jsem si říkal, jestli to nemám nechat být. Spousta lidí už v Pardubicích dávno byla, ale já jsem v podstatě líný. Až když jsem začal psát Občanský průkaz, prostě jsem tam musel. Říkal jsem si, že mi nahlédnutí do svazku může pomoci v psaní, že to třeba chytne nějaký úplně jiný buzar...

Ale nikdy mě nezamrzelo, že jsem v Pardubicích byl. Já už předtím věděl, kdo na mě donášel, nejel jsem do žádné záhady. Šlo v podstatě jenom o to, co donášel. Neprožíval jsem při listování svým svazkem žádné drama, spíš jsem byl otrávený, že na mě práskal takové banality, pitomosti, které ani nebyly k smíchu. Ale překvapilo mě, jak byl úžasně agilní. V deset hodin jsme se zvedli od láhve vína, kterou jsme spolu vypili, a on už v deset patnáct o tom podával informaci. A trochu mě naštvalo, že si mě vedli pod jménem Šváb.

Nahlédnutí do svazku pro mě skutečně nebylo trauma, ale věřím, že tam pár lidí prožilo nějakou mozkovou příhodu, protože nevěděli. Je hrozně zjistit, že na člověka práskal někdo, o kom si myslí, že je jeho dobrý kamarád. Tragičtější je to pro mě v civilním životě, protože toho člověka často potkávám. A pořád přecházím na druhý chodník. Já nevím,

jestli on ví, že já vím. Nikdy jsem mu nic neřekl, tu špinavou práci za mě udělal jeden můj kamarád. V mé přítomnosti na něj vyštěkl – tys spolupracoval s StB? A on odpověděl – ano. Tím to skončilo! Já na to koukal jako blázen, a v téhle situaci se k nám blížila jeho žena! Nevěděl jsem, jestli ona ví, že my víme. Jestli vůbec něco ví. Je to hrozně složité, choulostivé, znám jeho děti... Nerad bych jeho rodině ublížil, a tak jsem změnil fyzickou identitu, aby on se poznal, ale jeho okolí ne.

Samozřejmě, že to téma je vážnější, než když se třeba čtyři pomalu stárnoucí chlapi vydají po řece v člunu. V knížce píšu o devětašedesátém roku, kdy policajti pořádali hony na demonstranty. To nejde moc dělat legrace. Jinak si ale myslím, že od svého způsobu psaní jsem neuhnul, v té knížce je i legrace. Kritika ji přijala celkem vlídně. Pokud se dělá jakoby „jenom“ legrace, autor nikdy nebude mít dobré kritiky, když ale uhodí na vážnější strunu, je to jinak. Přišlo mi to až úsměvné. Mně totiž připadá daleko složitější člověka rozesmát než ho třeba přinutit k nějakému zamyšlení.

Já taky píšu z důvodů řečneme terapeutických a sám sebe se pokouším dostat do dobré nálady, protože důvodů k depresím je kolem nás dost a dost. Je to pro mě jakási léčba. Zkoušel jsem psát hodně vážné věci, ale je vidět, jak se mi tam nechce. Nerad bych byl sebelítostný, protože to je dost protivná vlastnost. Asi už svou podstatou jsem člověk, který má rád humor, který ho dokonce vzbuzuje. Už když jsem poprvé přišel do školy, slavnostně oblečený, tak se všichni ve třídě smáli. Prostě je v tom nějaké osobní klaunství. Když jedu metrem a ve vagonu sedí nějaké dítě, všeho nechá a kouká na mě. A pokud už umí chodit, přijde ke mně a zírá mi do obličeje. Asi vycítí, že jsme na stejné úrovni a že bude nějaká sranda.

Belgie jako ráj piva

Belgičané jsou podobně jako Češi milovníky piva. Vedle velkých známých pivovarů je Belgie bohatá na malé, skoro by se dalo říct bohem zapomenuté pivovárky ve vesničkách, které člověk najde jen na podrobných mapách. Někde vaří pivo pouze o víkendech. Když se jejich pivo oddaní majitelé rozpovídají, nejsou k zastavení.

Belgie má výhradní místo mezi pivovarskými velmocemi; darovala světu nejvíc pivních kategorií. Mezi ty nejnámější, které však dnes není jednoduché koupit, patří lambic. Objevování světa tohoto tradičního nápoje je jako ponořit se do historie pivovarnictví. Věci, o kterých jste si mysleli, že už nemůžou existovat, právě v maličkých pivovarech, kam bruselští úředníci nedohlédnou, existují. Pokud člověk chce ochutnat pravý belgický lambic, musí vyrazit západně od Bruselu k řece Senne.

Stačí vyslovit slova *spontánní kvašení* a člověku se hned zjeví způsob výroby piva jako vystřižený ze středověkého obrazu. Slovo spontánní vystihuje podstatu věci. Nepoužívají se ušlechtilé kmeny kvasnic, pečlivě střežené ve sterilních laboratořích. Vše, co by děsilo většinu českých sládků a hygienických komisařů EU, najdete právě v těchto pivovarech. Počínaje chladicím štokem, kde se přes noc čerstvě uvařené pivo zchladí vzduchem proudícím otvory ve střeše. Ten přináší to, co se jinde dodává v přesně odměřeném množství – divoké kvasnice, které napadají do piva. Tímto primitivním způsobem se vytvoří prostředí, které je v každém pivovaru trochu jiné, a tím je jiná i chuť jejich pív. Atmosféru dokreslují obrovské pavučiny nad starými nesmolenými dubovými sudy, v nichž tři roky probíhá kvašení.

Lambiky jsou vlastně pšeničné speciály (40 procent sladu je pšeničného původu), které kdysi farmy vařily z toho, co po sezoně zbylo.

Vaří se jen v chladných měsících, neboť léty se přišlo na to, že to, co napadá do piva během léta, není to pravé... Čistý lambic ochutnáte jen v pivovaru. Nejčastější formou, kterou můžete koupit někde v obchodě, jsou piva typu geuze – smíchaný tříletý lambic a roční pivo. Mladá krev dodá geuze svěží nádech a karbonizaci. Piva lambic a geuze mají společnou vlastnost – jsou velice kyselá. Opravdoví fajnšmekři popisují chuť lambiku jako trpkou a nakyslou, s minimálním obsahem oxidu uhličitého.

A jaké další speciality lze v Belgii ochutnat? Třeba pivo, které se vaří v kláštrech. Příkladem jsou třeba piva trapistická. Bylo by ovšem zavádějící řídit tato piva pod nálepku jednoho typu. Každé opatství vyvinulo odlišný a jedinečný styl. Trapistický tady znamená spíš označení původu, podobně jako u francouzských vín. Co však mají všechna tato piva společné, je jejich síla. Obsahují minimálně 6,2 % alkoholu, některé skoro dvojnásobek.

A co třeba i u nás známý Hoegaarden, pšeničné pivo s přísadou pomerančové kůry a koriandru? Nebo silná zlatá belgická ales (svrchně kvašená piva), která se původně jmenovala podle svého nejnámějšího zástupce, Duvel. Piva, která svým obsahem alkoholu kolem osmi procent, výbornou pitelností a zajímavými vizuálními efekty při nalévání jsou ideálními společníky pro zimní chladné večery.

Belgie je opravdu pivní ráj. Pravověrnému českému piváři může chvíli trvat, než objeví krásu chuti svrchně kvašených pív, dokvašovaných v lahvi, pív různě ochucovaných... Kdo však vytrvá, bude odměněn nevšedním zážitkem, na který se jen tak nezapomíná.

*** Duvel:**
Psst!
Tady spí
* Dábel...

Lindemans:
malá
vesnička –
velká
značka

Liefmans:
široká
nabídka
ovocných
pív

Belle-Vue:
dodržování
tradice
je základ

Umírnění pijáci žijí déle než abstinenti. To byl překvapující závěr studie amerického vědce Raymonda Pearla, která zkoumala vliv alkoholu na délku života.

Alkohol je lék na srdce a cévy

Normálně by musela vyvolat senzaci nebo aspoň velkou pozornost. Pearl měl ale smůlu, že na to přišel už v roce 1926. V té době vládla v USA přísná prohibice, tedy zákaz prodeje alkoholu. Ani zajímavá a seriózní studie neměla tudíž moc velkou naději na publicitu. Dnes víme, nebo spíš tušíme, že valnou část efektu, který se tak pozitivně promítl do výsledků Pearlových výzkumů, způsobil příznivý vliv mírného pití piva, vína a destilátů na srdce i cévy.

Vědec však předběhl dobu ještě v jedné věci. Všiml si, že se pozitivní efekty alkoholu na lidský organismus rychle měnily v negativní, jakmile lidé překročili rozumnou mez pití. Zjednodušeně řečeno – alkohol přestal být lékem a začal být jedem. Bylo to přesně tak, jak to vystihl před bezmála pěti sty roky slavný německý lékař Paracelsus. Ten prohlásil, že potravina může být lékem i jedem. Záleží pouze na velikosti dávky. Je ironií osudu, že zrovna Paracelsus zemřel podle všeho na cirhózu jater, tedy onemocnění typické pro notorické alkoholiky.

Seriózních studií, které dokládají příznivý vliv umírněného a pravidelného pití na lidský organismus, dnes už existují zhruba dvě stovky. Za nejvíc prokázané považují odborníci pozitivní efekty na cévní systém.

Měřili cholesterol dělníků z pivovaru

Hluboko před listopadem 1989 měřili lékaři dělníkům z plzeňského pivovaru cholesterol. Jeho vysoká hladina je hlavně příčinou kornatění cév. Většina dělníků ji měla v normě. To bylo překvapující vzhledem k tomu, že se řada z nich nestarovala zrovna zdravě a trpěla značnou nadváhou.

Dnes už i klinické studie dokázaly, že pravidelné a umírněné pití alkoholu:

- zvyšuje hladinu hodného – HDL cholesterolu,
- snižuje riziko vzniku krevních sraženin, tedy také infarktu a mrtvice,
- brzdí rozvoj ischemické choroby srdeční atd.

Některé pozitivní efekty alkoholu potvrdil také výzkum, který se skupinou mírných pijáků piva dělali vědci z Ústavu klinické biochemie a hematologie v Plzni. Podobně jako studie kardiologa prof. MUDr. Milana Šamánka, DrSc., s Veltlínským zeleným ze znovínských sklepů v Šatově. Ten navíc doložil, že mezi efekty červeného a bílého vína není prakticky žádný rozdíl.

Vzali obchody útokem

Co je lepší – pivo, víno nebo destiláty? I odborníci považovali donedávna za nejzdravější pro srdce červené víno. Hodně k tomu přispěl francouzský lékař Serge Renaud, když v jednom ze sledovaných pořadů americké televize vysvětloval francouzský paradox. Tedy to, proč Francouzi mívají třikrát méně infarktů než Američané, i když jedí více tuků, více kouří a méně cvičí. Podle něj bylo příčinou pravidelné pití červeného vína a středomořská strava bohatá na zeleninu, ovoce, olivový olej, ryby a další zdravé potraviny. Tento závěr udělal na základě mnohaletého výzkumu. Tým odborníků, který vedl, při něm sledoval 34 tisíc lidí. Studie ukázala, že umírnění pijáci umírali na choroby srdce až o 38 procent méně než abstinenti.

Američané pochopili Renaudovy závěry po svém. Vzali útokem hypermarkety a v nich regály s červeným vínem. Například prodej populární odrůdy Cabernet Sauvignon náhle stoupl téměř o polovinu.

Lékaři se zdráhali alkohol doporučit

Renaud přitom neřekl nic, co by američtí odborníci dávno nevěděli. Jenže nikdo z nich neměl odvahu vystoupit v televizi a mluvit stejně otevřeně jako on. Typický je postoj renomovaného vědce Arthura Klatskeho. Ten prokázal na studii s téměř 130 tisíci lidmi, že mírná konzumace alkoholu snižuje úmrtnost na kardiiovaskulární potíže o třetinu. Přesto nechtěl umírněné pití doporučovat. Pouze těm lidem, kteří umírněně už pili a chystali se přestat, by prý možná navrhl, jestli si to přeče jen nechtějí

rozmyslet. „Pozdější výzkumy ukázaly, že se Serge Renaud mýlil,“ říká MUDr. Miroslav Pšenička, kardiolog z Všeobecné fakultní nemocnice v Praze. „Přesněji řečeno, jeho závěr nebyl zcela přesný. Příznivý vliv na cévy a srdce má alkohol. A není důležité, jestli je obsažen v pivu, vínu nebo v destilátech.“

U piva může hrát roli i zklidňující efekt alkoholu a chmele na lidský organismus. A příznivý obsah i vzájemný poměr hořčičku (chrání cévy před náhlými změnami krevního tlaku a snižuje podrážděnost i nervozitu) a draslíku (je důležitý pro pravidelný srdeční puls a činnost nervové soustavy).

Co je to umírněné pití

Lékaři se také dlouho dohadovali, kolik alkoholu lze považovat za umírněné pití. A jak velkou denní dávku mohou lidem s klidným svědomím doporučit. Nejen proto, že existují opravdu velké rozdíly v tom, kolik piva, vína nebo destilátů konkrétní člověk zvládne. Ale také proto, že se obávali, jakou lavinu může toto doporučení spustit. Zvláště, když se lidé budou řídit bonmotem o alkoholu, který říká, že pokud prospívá v malých dávkách, nemůže škodit ani v těch velkých.

Nakonec se domluvili, že doporučenou dávkou pro ochranu cév a srdce bude 20–40 g alkoholu denně. Tedy dvě až tři piva nebo 2–4 dcl vína anebo malý panák destilátu. „To je ale dávka vhodná pouze pro muže, ženám lékaři doporučují dávky zhruba třetinové, protože alkohol hůř odbourávají,“ vysvětluje doktor Pšenička. „Za touto hranicí se jeho příznivé účinky začínají měnit v účinky nepříznivé. Přílišné pití má pak na cévy, srdce a celý organismus účinek naopak škodlivý.“

Komu hrozí závislost

Je třeba vědět, že jiný názor na tuto dávku mají kardiologové a jinou lékaři, kteří se zabývají léčbou závislosti na alkoholu. Ti mluví o tom, že riziko závislosti začíná při pravidelném pití na spodní hranici normy doporučené kardiology. Značné je podle

nich u lidí nevyrovnaných nebo psychicky labilních, se zhoršeným sebeovládáním. Podobné je to u jedinců, kteří mají alkohol jako berličku mírníci jejich napětí, deprese nebo jiné psychické potíže. Ohrožení bývají také lidé, jejichž rodiče se závislostí na alkoholu zápolili.

Pít by ho neměly ani těhotné a kojící ženy, pacienti s cukrovkou, dnou nebo žaludečními vředy a lidé, kteří užívají léky, jejichž účinky by mohl alkohol změnit. Konzultovat s lékařem jeho umírněné požívání by měl každý, kdo prodělal žloutenku nebo mononukleózu, případně jiné postižení jater. Stejně jako pacienti s vysokým rizikem zhoubného nádoru nebo jinými vnitřními chorobami

Řídil v opilosti invalidní vozík

Roar Karlsen z norského Osla si vzal k srdci rčení o pivu, které prospívá v malých dávkách, a proto je těch dávek potřeba vypít co nejvíc, aby byl co nezdравější. Za to, že pak řídil podnapilý svůj invalidní vozík, mu policisté dali pokutu 20 000 Kč. Přišli na to kuriózně.

Karlsen jejich hlídkující vůz nejprve předjel. Pak se k nim vrátil a ptal, jestli může řídit vozík, pokud pil pivo. Policisté zjistili, že vypil dvě velká a čtyři malá. A dali mu pokutu. Muž měl v krvi třikrát víc alkoholu, než povolují pravidla silničního provozu.

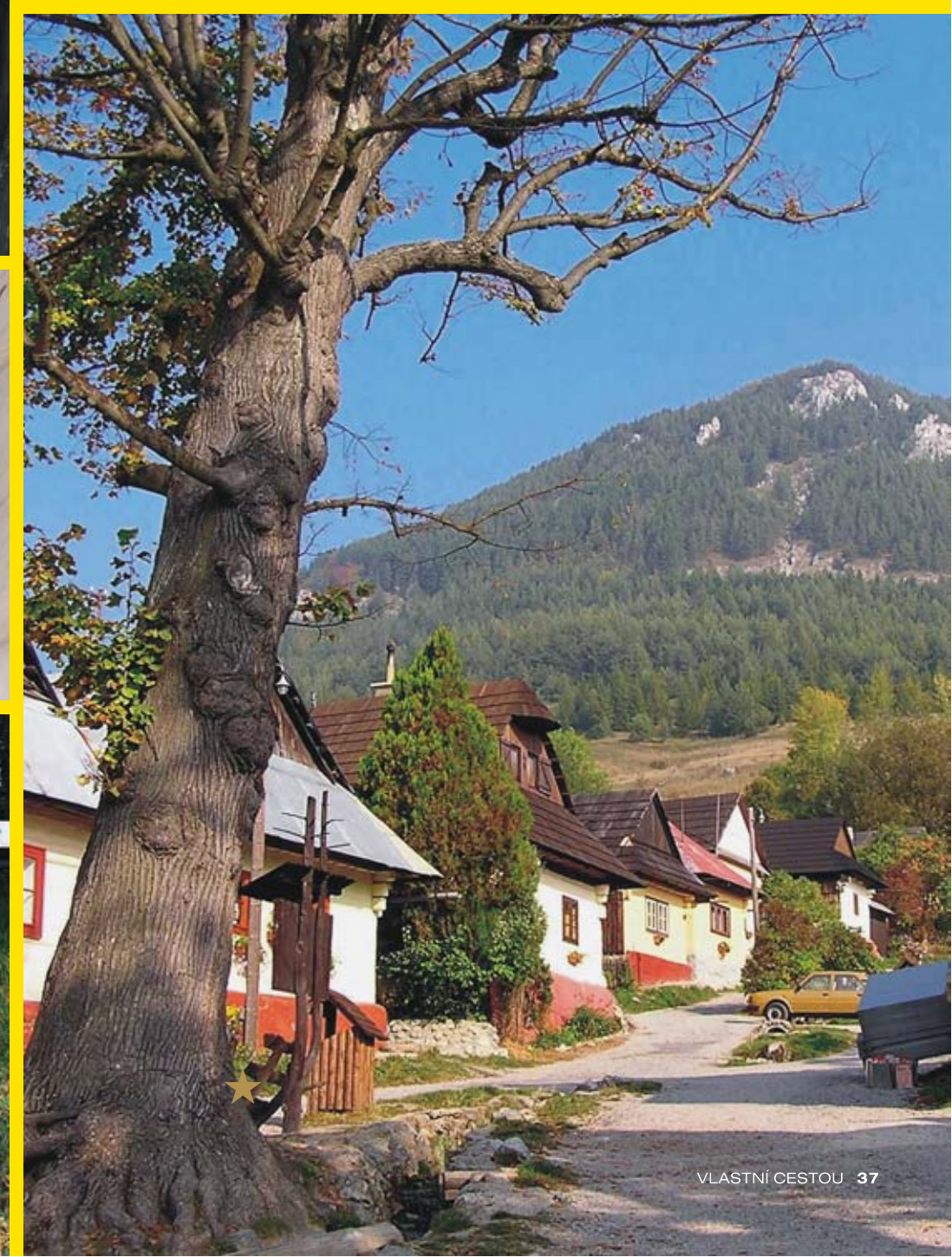
Karlsen ji však odmítl zaplatit a případ skončil u soudu. Ten ho osvobodil. Porota se kuriózně shodla na tom, že sice byl příliš opilý na to, aby mohl řídit automobil, ale jízda ve vozíku, který dosahuje maximální rychlosti 6,5 km/h, nemohla být natolik nebezpečná, aby ohrožovala okolí.

Žijí ve skanzenu

Slovenský Vlkolínec vyniká hned dvěma raritami. Je jedinou vesničkou ve střední Evropě, která si dodnes (s výjimkou dvou břízolitom omitnutých domků) zachovala svou podobu z 19. století a zároveň je jediným skanzenem lidové architektury, ve kterém stále žijí lidé. A to přináší problémy. Zdaleka ne všichni obyvatelé obce ve svahu přes tisíc metrů vysoké hory Sidorovo na okraji Velké Fatry jsou nadšeni z toho, že UNESCO Vlkolínec zařadilo na prestižní Seznam světového přírodního a kulturního dědictví. To ještě zvýšilo zájem turistů. Stačí ale jeden autobus a pár aut a rázovitá vesnička je rázem plná cizích lidí. Jen brzy ráno a večer tu zavládne klid

„Nefotit..., nefotit...,“ dílem naléhavě šeptá, dílem křičí drobná stařenka, patřící mezi poslední čtyři pamětníky skromného života, který tu vedli chudí rolníci a dřevorubci ještě mezi dvěma světovými válkami.

Vždyť například elektřinu v obci zavedli až koncem padesátých let a vodovodu se místní dočkali ještě o dvacet let později. Není divu, že hodně rodin se tenkrát odstěhovalo do pohodlných a z jejich pohledu téměř luxusně vybavených paneláků v blízkém Ružomberoku. Dnes tu trvale žije okolo čtyřiceti lidí, včetně několika mladých rodin. Víc než polovina z pětačtyřiceti dřevěnic už však patří chalupářům. Většina z nich domky zdědila po rodičích a jezdí sem i ze vzdálené Bratislavy.

Turisté ale nejsou příjemní nikomu.

„Nic z toho nemáme. Býval tu klid a už tu není. Cizí lidé nám nakukují do kuchyně, a kdyby mohli, vlezou nám snad až do postele. My tu ale žijeme úplně normálně a nechceme nikomu hrát tyjátr. Zlobí nás taky památkáři. Nic nám nedovolí, byli by nejradši, kdybychom tady živořili stejně jako před sto lety. Nic moc pro nás neudělali, jen na chalupy natloukli cedule kulturní památka,“ stěžuje si starší žena, ale pak mávne rukou a zmizí ve dvoře. Ještě se otočí a ukáže na slovensko-anglickou ceduli, kterou si jeden ze sousedů snaží uchránit své soukromí.

Většina chalup, které ještě před deseti lety pokrývaly pláty rezavého plechu, už je opravená a navenek vypadá jako před lety. Uvnitř se ale prosadila současnost. Typická vlkolínská chalupa se skládala ze tří místností – předsíň, kde byla zároveň pec, a komora měly podlahu z udusané hlíny, prkenná byla pouze ve velké světnici, kde nezřídka žily pospolu dvě i tři generace. Jak, o tom si člověk udělá názornou představu v chalupě, která je dnes muzeem. Samotné stavby, snad s výjimkou dřevěné zvonice z druhé poloviny 18. století, žádnou zvláštní architektonickou hodnotu nemají, tu tvoří právě ten jedinečně zachovaný soubor.

Jen na několika místech dlouhé návsi nebo ulice, jak se tu říká, se dá vejít mezi dřevěnice. Tam se ještě dají najít rozpadávající se hospodářská stavení se střechami z rezavého plechu a pak pokračovat kolem zahrad na louky, kde se na podzim mezi stovkami světle fialových ocúnů pasou ovce. Dál v lesích Velké Fatry může člověk narazit i na medvěda. S ním se prý před časem setkaly i děti, které chodily přes les do školy v Ružomberoku, protože do Vlkolince nezajížděl ani autobus.

Přestože se za deset let něco změnilo, velké plány někdejšího správce obce zůstaly v mnohém jen představami. Tehdy Július Šroma říkal: „Vesnice by měla být exteriérovou památkou, v níž se především bydlí. Ne jako dnes, kdy je trvale osídlena pouhá třetina domů a většinou starými lidmi. Mladí mají o Vlkolínek zájem, chceme proto obnovit i školu. Počítáme s tím, že parkoviště posuneme k hlavní silnici a dál budou jezdit jen koňské povozy nebo elektromobily. Omezíme i návštěvní dobu, aby místní lidé měli víc soukromí.“

Ve skutečnosti pouze na parkovišti přibyla budka pro výběrčí vstupného, jinak se kromě lepšího vzhledu vesničky nezměnilo prakticky nic; žádná škola, žádný elektromobil. Jen místní lidé jsou ještě uzavřenější než dřív.

Na druhé straně se tenkrát mýlil milovník ticha a tradičního života Antonín Sabucha, když prohlásoval: „Turisté stejně můžou jen na návěs, všechno kolem je soukromé. Takže se kouknou na dřevěnice a za čtvrt hodiny jsou pryč. Myslím, že za pár let se na Vlkolínek zapomeně a zase budeme mít klid.“ Ne, na Vlkolínek se nezapomíná. A kdo ho někdy viděl, určitě nezapomeně.

Hrad Orlík

Asi dva kilometry východně od Humpolce se na zalesněném kopci tyčí zřícenina hradu Orlík. První písemná zmínka o hradu, který se původně jmenoval Humpolec, pochází z roku 1404. Patřil pánům z Dubé a šlo spíše o tvrz či hrádek chráněný strmými svahy a příkopem, přes který vedl most k hradní bráně.

V patnáctém století nechal Arnošt Leskovec z Leskovce hrádek přestavět a opevnit v duchu nových obranných taktik. Na konci tohoto století Leskovci prodali humpolecké panství i s hradem Burjenu Trčkovci z Lípy a na Lipnici. V roce 1559 se stal majitelem panství a hradu, v té době už se nazýval Orlík, Zdeněk Trčka. Ten ho v roce 1560 prodal i s humpoleckým panstvím Janu mladšímu z Říčan. Ve smlouvě se hovořilo o pustém zámku (hradu).

Dalším majitelem hradu se o třicet let později stal Kryštof Karel z Roupova, který ho však brzy opustil a přestěhoval se na zámek v Herálcích. Tím hrad ztratil na významu. Kryštof Karel z Roupova umřel v roce 1620 a po porážce českých stavů na Bílé hoře byl jeho majetek zkonfiskován a posléze prodán hraběti Filipu staršímu, hraběti ze Solmsu. Během

třicetileté války byl celý kraj zpustošen. Po uzavření vestfálského míru ztratil hrad jako pevnost svůj význam a chátral. Brzy se stal levným zdrojem materiálu pro stavbu nových obydlí v okolí.

Když v roce 1911 hrozilo zřícení hradní věže, bylo založeno Komitě pro zachování zřícenin hradu Orlík, které zabezpečilo nutné záchranné práce. V pracích se pokračovalo v letech 1926 a 1937. V letech 1939 až 1941 začal provádět vykopávky a zajišťování zdiva Klub českých turistů. Další pokusy o záchranu hradu pokračovaly po 2. světové válce, avšak trvale začaly o zříceninu pečovat až v roce 1988 Vdutan Club, později pobočka Klubu Augusta Sedláčka a jím zřízená Castrum o.p.s. Tato společnost se o zříceninu stará dodnes. Od roku 1997 je areál hradu zpřístupněn veřejnosti.

Návštěvní dobu či další informace naleznete na:

www.hradorlik.cz, www.castrum.wz.cz, www.pruvodce.com/orlik

Správa hradu: Castrum o.p.s., Hradská 818, 396 01 Humpolec.

